
Djurens Rätts

SPRÅK

&

BILDGUIDE

Djurens Rätt
strävar efter en språklig
kommunikation som
är professionell,
inkluderande, och enhetlig.
Målgruppsanpassning
och eget omdöme
krävs dock alltid vid
utformande av text.
Innehållet i denna
språkguide ska ses som
en vägledning för anställda
på Djurens Rätt som
skriver i sitt arbete.

Djurens Rätts varumärken och egennamn

Djurens Rätt	Skrivs med versal i början av varje ord. Förkortningar av namnet ska inte användas.
Tidningen Djurens Rätt	Skrivs med versaler i början av varje ord. <i>EXEMPEL: "I en artikel i Tidningen Djurens Rätt..."</i>
Förkortningen "DjR"	Kan användas men endast i intern text mellan anställda.
Rädda Djuren-klubben	Skrivs med kort bindestreck. Versaler på "Rädda Djuren", men inte på "klubben".
Vegovision	Skrivs med versal.
Inspirationsmagasinet Välj Vego!	Skrivs med versala V och utropstecken. När det är formulerat som en uppmaning eller refererar till väljvego.se, skrivs det med gemener. <i>EXEMPEL: "Beställ kostnadsfritt Djurens Rätt inspirationsmagasin Välj Vego!"; "Idag är det lättare än någonsin att välja vego..."</i>
100 % VEGANSKT®. Godkänd av Djurens Rätt	Skriv ut hela namnet eller förkorta till 100 % VEGANSKT. <i>EXEMPEL: "Märkningen "100 % VEGANSKT®. Godkänd av Djurens Rätt" är...", "Vilka företag vill du se på 100 % VEGANSKT?"</i>
Appar	Djurens Rätts appar skrivs ut med versal på Djurvänligt och på Vegokoll. <i>EXEMPEL: "I appen Djurvänligt hittar du Djurens Rätts pälsfria lista."</i>
Webbadresser	Skrivs med gemener och .se-ändelse. <i>EXEMPEL: "På väljvego.se kan du hitta recept för alla tillfällen."</i>
Guldråttan	Skrivs med versal.
Eldflugan	Skrivs med versal.
Systrarna Panofskys minnesfond	Skrivs med versaler på Systrarna och Panofskys men inte på minnesfond.

Pälsfria listan, konsumentguiden icke djurtestat, vegolistan, vegobrevet och sommarturnén räknas inte som egennamn och skrivs alla med gemener i löpande text. *EXEMPEL: "Häng med på sommarturné!"*

Specifik terminologi i Djurens Rätts frågor

Vego/Veganskt	I alla sammanhang där vi skriver om vegansk mat/produkter ska termerna "vego" eller "veganskt" användas. Se även dokumentet "Riktlinjer för hur termerna vego, veganskt och magasinet Välj Vego används"
Päls	När vi skriver om päls skiljer vi på om det är djuren eller industrin vi pratar om. När vi vill lyfta djurens situation skriver vi aldrig bara "pälsfarmning" utan endast "pälsdjursfarmning" och "pälsdjursfarmer". För att belysa själva industrin kan vi skriva antingen pälsdjursindustrin eller pälsindustrin alternativt pälsdjursbranschen/pälsbranschen. Vi använder oss inte av termerna "minklantbruk/minkbönder".
Familjedjur	Vi undviker ord som "husdjur" och "djurägare". Använd hellre termen "familjedjur" och förklaringen "du som bor med djur" eller "den som har djur i sin familj".

Att skriva för målgruppen och kanalen

Texter ska alltid anpassas efter respektive målgrupp och kanal. Därför finns ett svängrum för hur vi uttrycker oss. Att skriva "Enligt gällande lagstiftning erfordras djurägaren..." kanske passar bra i en faktarapport. Ska samma mening skrivas på exempelvis Instagram kanske följande mening är bättre "Enligt lagen måste den som har djur..."

En bra riktlinje är att skriva "nära mottagaren" det vill säga att fundera på vem texten riktar sig till och att inte skapa ett onödigt avstånd mellan oss och läsaren i form av t.ex. krav på förkunskap, svåra eller interna ord. I en blogg finns det större ett större fokus på själva avsändaren till texten vilket ger ett större utrymme att skriva personligare texter.

Tonalitet

Tonaliteten handlar om hur och inte vad vi skriver, det är Djurens Rätts ”röst”. Några riktlinjer för Djurens Rätts tonalitet, oavsett kanal och målgrupp är våra värdeord:

engagemang, professionalism, kunskap och medkänsla

Utöver dessa så kan även Djurens Rätts vision, paroll och kortbeskrivning vara vägledande i språkutformningen.

Vision: För en värld där djur respekteras som individer med rätt till sina egna liv

Paroll: Djurens Rätt – alltid på djurens sida

Kortbeskrivning: Vi gör skillnad för djuren

Inkluderande språk

I alla kanaler och mot alla målgrupper ska Djurens Rätts texter vara så inkluderande som möjligt för att främja mångfald och jämställdhet. I Djurens Rätt jämställdhetspolicy står att ”Vid användning av begreppet jämställdhet inkluderar vi jämlikhet mellan individer oavsett könsidentifiering, etnisk bakgrund, sexuell läggning, religiös tillhörighet, trosuppfattning, ålder och/eller funktionsnedsättning”. Detta är de sju diskrimineringsgrunderna, du hittar dem på <http://www.do.se/>.

Språk har en normerande kraft och det spelar roll vilka ord vi använder för att benämna företeelser och individer.

Några tänkvärda exempel:

- ”Ta en bensträckare” kan vara exkluderande för personer med vissa typer av funktionsvariation. Säg hellre ”Ta en paus”.
- ”Hudfärgat” är inte en enhetlig färg.
- ”Hungrig som en varg”, ”manlig förskollärare”, ”kattmänniska” är uttryck som kan reproducera fördomar om hur individer är eller ska vara.
- Könsneutrala ord som ”partner” är mer inkluderande än ”man”, ”fru”, ”pojkvän”, ”flickvän”.
- ”Invånare” är ofta ett bättre ord än ”medborgare” då alla boende på en ort inte inkluderas av begreppet medborgare.
- ”Legofigur” är ett bättre ord än ”legogubbe”.

Stavning m.m.

Att stava rätt och undvika sär- och hopskrivningar är viktigt för att ge ett professionellt intryck. Ett tips är att använda ett stavningsprogram som exempelvis finns i Word och att be en kollega att korrekturläsa din text. För vidare skrivtips och svar på grammatiska frågor går det t.ex. att använda frågelådan på språk och folkminnens (Språkrådets) hemsida. Du hittar den på www.sprakochfolkminnen.se/frageladan. Du kan också alltid slå upp ord i Svenska Akademiens Ordlistan (SAOL), som finns som bok, på webben eller som app.

Siffror

Siffror till och med tolv skrivs med bokstäver. Om det förekommer flera sifferuppgifter i samma mening är det dock bra att vara konsekvent och välja antingen siffror eller bokstäver. Undantag gäller i recept – där det alltid ska vara siffror på grund av förkortningen efter: ex 15 dl.

EXEMPEL: "På djurbärbäret finns tio hundar och femton katter."

Att börja meningar

Börja inte mening med en siffra. Skälet är att vi är vana vid att nya meningar börjar med stor bokstav. Ett annat ord som kan vara dåligt att inleda en mening med är och, men kan fungera för vissa kanaler (ex: sociala medier där språket mer kan likna talspråk).

Tilltalsnamn

Var alltid noga med korrekt tilltalsnamn och pronomen (se mer nedan). Fråga/kolla alltid om exempelvis namnet stavas Thomas eller Tomas och vilket pronomen en person föredrar.

I dag/idag?

Rekommendationen är att skriva isär **i dag**, vilket många tidningar inklusive Tidningen Djurens Rätt gör. Detsamma gäller för **i går**, **i förrgår**, **i morgon**, **i morse**, **i natt** (d.v.s. två ord). Båda sätten att skriva förekommer dock och i kanaler med vardagligt språkbruk som sociala medier kan båda sätten fungera.

Pronomen

Hen

Hen är ett könsneutralt pronomen. Djurens Rätt rekommenderar användande av pronomenet hen i följande sammanhang: som alternativ till hon/han/vederbörande eller när könstillhörigheten hos en person är okänd eller irrelevant. För att omtala personer som själva har valt hen som sitt pronomen.

Man

Pronomen "man" kan syfta på en ospecificerad tänkt person eller ett större kollektiv alternativt på talaren själv. Djurens Rätt undviker i största möjliga mån att använda man som pronomen i text. Ordet man gör det ofta otydligt för läsaren vem som syftas på, man är också problematiskt ur könsneutralitetssynpunkt då det associeras till en individ av manligt kön. Skriv hellre om meningen så att ordet man inte krävs eller skriv ut vem "man" syftar på. I många fall kan ordet "man" också bytas ut mot pronomen "en".

EXEMPEL: "Redan när oberoende experter såg över frågan 2015 så sa man att..."

SKRIV ISTÄLLET: "När frågan sågs över av oberoende experter 2015 sades det redan då att..."

ELLER: "Redan när oberoende experter såg över frågan 2015 så sa de att..."

EXEMPEL: "Det är svårt att göra medvetna val om man inte har rätt information..."

SKRIV ISTÄLLET: "Det är svårt att göra medvetna val om en inte har rätt information..."

ELLER: "Det är svårt för någon som inte har rätt information att göra medvetna val..."

Bildval

Precis som med text så ska de bilder vi använder i Djurens Rätts kommunikation alltid anpassas efter respektive målgrupp och kanal. Generellt i bildval så strävar vi efter att vara inkluderande och att visa upp att djur, mänskliga som icke-mänskliga, är individer. Djurens Rätt vill i sitt jämställdhetsarbete synliggöra den gemensamma grunden för all strukturell diskriminering.

Fel bildval kan reproducera fördomar om människor eller andra djur medan ett genomtänkt bildval kan öppna upp för nya tankar och nya sett att se på saker!

Människor

I användandet av människor på bild strävar vi efter inkludering och variation. Representation av olika människor är viktigt för att visa att vi är en organisation som är öppen för alla. Det är lättare att identifiera sig med någon som en kan relatera till.

Mycket kan sägas om människor i bild och om stereotypiska bilder, en bra grundtanke är att ha diskrimineringsgrunderna i bakhuvudet i val av en bild. Som tidigare nämnt så finns det sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud i Sverige: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. **PS. Ett bättre ord som alternativ till funktionsnedsättning är funktionsvariation.**

Att vara medveten om de stereotyper som finns gör det lättare att ifrågasätta dem.

EXEMPEL: *I svenska nyhetsinslag och artiklar är det endast i 31 % där kvinnor är huvudpersonen. (Räkna med kvinnor 2015). Kvinnor porträtteras ofta i bild som passiva och män som aktiva.*

TIPS! Händer det något med bilden om du byter kön på personen i bild? Om inte är bilden förmodligen någorlunda könsneutral.

EXEMPEL: *Möte*

Bild 1, tre vita medelålders personer har ett möte. Kvinnan i bild kan tolkas som mer passiv än männen.

Bild 2. Det finns en variation av hudfärg i bilden och majoriteten/alla deltagare är aktiva.

Ickemänskliga djur

Djurens Rätt fokuserar på att alla djur är individer och att det är deras egna behov som står i fokus. Men att lyfta djurs behov och att djur ska ha rätt till sitt eget liv kan också göras genom att visa på relationer djur emellan.

Fokus på individen

Ansiktet syns tydligt, en blick riktas mot mottagaren och ett enskilt djur är i fokus på bilden.

Fokus på relationen

Djur interagerar med varandra och visar kärlek, glädje, omtanke etc.

Mer inspiration gällande bildval och inkludering? Kolla på Gävles kommuns bildhandbok "Bilder som förändrar världen", framtagen tillsammans med Tomas – genusfotografen- Gunnarsson. www.gavle.se/Kommun--politik/Press-och-informationsmaterial/Bilder-som-forandrar-varlden

När du fotograferar! (Eller beställer fotografier)

Fota inkluderande – för att visa att vi är en organisation där alla är välkomna är det viktigt att vårt eget bildmaterial återspeglar detta. Tänk på att fotografera olika typer av människor på våra evenemang.

Rent juridiskt så behövs samtycke från personen på bilden om det är reklam för ett företag. Reklam för ideella föreningar, dokumentära sammanhang och även partier kräver inte samtycke vid publicering. När det är möjligt rekommenderar vi ändå att du frågar innan du fotograferar någon och berättar var och hur bilden kommer att användas, detta gäller specifikt när du fotograferar barn.

Kort om bildrättigheter

Vi ska aldrig använda bildmaterial utan godkännande och foto/videokreditering ska alltid ges, om det inte är en bild vi tagit själva och då själva bestämmer över. Bilder från Djurens Rätts samarbetsorganisationer kan spridas så länge organisationen krediteras. När folk ger oss bilder för att sprida på t.ex. sociala medier, fråga gärna om de vill att vi ska tagga dem eller kreditera på annat sätt. Hittar du en bild på internet och vet vem som tagit den går det utmärkt att fråga om bilden får användas och i så fall hur.

Djurens Rätt använder sig ofta av bilder från bildbyråer. Fotokreditering ges då enligt principen Fotograf/Bildbyrå. Detta kan skrivas på bilden eller i bildtext.

Exempel: Foto: Steve Byland/Shutterstock

Generellt sett så ska alla förändringar av en bild, till exempel beskärningar, först godkännas av upphovspersonen. Det är dock ganska vanligt med bildlicenser som godkänner att bilder används, modifieras och distribueras så länge fotokreditering ges. De bilder Djurens Rätt använder från bildbyrån Shutterstock har en sådan licens.

TIPS! Det finns även en del gratisverktyg på internet för bilder, en av dem är <https://unsplash.com>. Här krävs inte ens att fotografen krediteras utan bilderna är helt fria att använda.

Creative Commons (CC)

Creative commons är en serie internationella licenser som finns i sex olika varianter för upphovsmakaren (fotografen) att välja mellan. De bygger på fyra spridningsvillkor; Erkännande (fotokreditering), Icke-kommersiell, Inga bearbetningar och Dela lika (med samma villkor).

CREATIVE COMMONS ERKÄNNANDE (CC BY)

Innebär att bilden får användas, spridas, göras om, modifieras, även i kommersiella sammanhang. Det som krävs är endast att fotokreditering ges till upphovspersonen.

CREATIVE COMMONS ERKÄNNANDE INGA BEARBETNINGAR (CC BY-ND)

Innebär att verket inte får bearbetas utan endast spridas oförändrat. Fotocred ges till upphovspersonen.

Mer om Creative Commons bildlicenser hittar du här:

www.creativecommons.se/om-cc/licenserna

TIPS! Du kan söka efter bilder under Creative Commons-licens här:

<https://search.creativecommons.org>

Bildrättigheter med andra ord...

Webbstjärnan är en skoltävling som ger pedagoger och elever i den svenska grund- och gymnasieskolan möjlighet att publicera sitt skolarbete på webben. Läs mer och anmäl dig på webbstjarnan.se

Bild: "Jag hittade en bild som jag vill använda på min blogg" av Webbstjärnan

Syntolkning

En syntolkning är en beskrivande text som följer med en bild eller film. Det är ett komplement till den övriga texten och en ersättning för bildinnehållet. På Djurens Rätt strävar vi efter att alla bilder som sprids av riksorganisationen på sociala medier ska syntolkas. Syntolkningen är till för att göra Djurens Rätts kommunikation mer inkluderande för personer med funktionsvariation. Synskadade, blinda och personer med dövblindhet är några grupper som har nytta av syntolkning. Lokalorganisationer inom Djurens Rätt har inget krav på sig att skriva ut syntolkning men uppmanas göra det.

Synskadades Riksförbund definierar syntolkning så här:

”Syntolkning innebär att med ord beskriva visuell information för personer som är blinda eller har nedsatt synförmåga.”

Hur du skriver en syntolkning

1. Skriv ST: (för syntolkning) efter ordinarie text och skriv ut syntolkningstexten där.
På Instagram – skriv ut taggen #syntolkning.
2. Fundera på vad som är bildens viktigaste budskap och se till att få med det i texten.
Olika tekniker kan användas beroende på vad som är viktigt men generellt kan du gå från stort/viktigt till smått/mindre viktigt.
3. Undvik att göra för stora generaliseringar när du syntolkar. Att till exempel beskriva något som ett midsommarfirande kan begränsa målgruppen till endast de som känner till och själva firar högtiden midsommar. **Undvik att ”köna” (skriva ut kön/könsidentitet) individer i bilder, om det inte har specifik relevans och speciellt om identiteten är ett antagande från den som lägger ut bilden.**
4. Värdeladdade ord och hela koncept/företeelser kan vara bra men ska användas med försiktighet. Ett ord som ”badplats” kan snabbt sammanfatta en hel miljö vilket blir enkelt för mottagaren men t.ex. ett ord som ”bröllop” kan riskera att bli för generaliserande.
5. Att värdera en bild enligt Djurens Rätts värderingar är inte fel men kan också göras med en viss försiktighet. En bild på en plats där djur föds upp för att bli mat kan alltså exempelvis kallas för djurfabrik även i syntolkningstexten om det är det vi vill förmedla med bilden.

Några exempel

Alltid! 👍
#djurensrätt

ST: En ko står i en djurtransport på väg till slakt och ser in i kameran. På bilden ligger texten: Var en röst för de som inte har någon!

#syntolkning

TAGGA någon som är lika gullig som den här grisen i en kommentar!

#djurensrätt #lördag #lördagsmys

#grisarärvännerintemat

Video: @kookieandkipper_minipigs

ST: En video av en griskulting som blundar och njuter av att bli klappad under hakan. Grisen viftar lite på örat och fortsätter blunda.

#syntolkning

Bild från Synskadades Riksförbunds Instagramkonto @synskakade

TIPS! Tänk på att text som ligger på en bild är en del av bilden och kan inte läsas av talsyntesprogram.

TIPS! Om du vill testa din syntolkningstext – låt en någon annan läsa den och be hen berätta vad för bild den får upp i huvudet.

Alt-text för bilder på webben

En alt-text är en alternativ text som kan användas för att beskriva bilden/elementet i fråga. Oftast så finns det ett fält som en kan fylla i när en laddar upp en bild på en hemsida. Alt-texten visas/läses när bilden av någon anledning inte kan visas eller om användaren använder sig av skärmläsare. Djurens Rätt använder alt-texter för alla bilder på våra hemsidor för att göra innehållet tillgängligt för fler men även för att det förbättrar sökoptimeringen. Alt-texten hålls kort och koncis och är mer till för att beskriva bildens funktion, snarare än det exakta innehållet men kan i övrigt skrivas som en syntolkningstext.

Exempel

En bra alt-text skulle i det här fallet kunna vara: **En graf som visar fördelningen över svenskar som tycker att hönor i äggproduktion ska få rätt till utomhusvistelse. 7 av 10 svenskar tycker detta.**

Ett sämre exempel skulle vara: En graf med alternativen Ja, Nej och Vet ej, där en höna representerar 1 av 10. 2 ljusgröna hönor står till höger om alternativ ”Ja”, 7 gröna hönor...

I det andra alternativet beskrivs bilden ingående men syftet blir förlorat.

Relaterade dokument

- Grafisk profil
- Riktlinjer för hur termerna vego, veganskt och magasinet Välj Vego används
- Jämställdhetspolicy
- Kommunikationspolicy
- Policy för sociala medier
- Bevara typsnitt i Power Point

